

במדבר פרק טו

(לו) ויאמר יקוק אל משה לאמר: (לח) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לזכרתם ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת: (לט) והיה לכם לציצית וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יקוק ועשיתם אתם ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם: (מ) למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלהיכם: (מא) אני יקוק אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יקוק אלהיכם:

רש"י

(לח) ועשו להם ציצת - על שם הפתילים התלויים בה, כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני בציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו, כמו (שה"ש ב, ט) מציץ מן החרכים: תכלת - צבע ירוק של חלזון: (לט) וזכרתם את כל מצות ה' - שמנין גימטריא של ציצית שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם - כמו (לעיל יג כה) מתור הארץ. הלב והעיניים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות, העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירות: (מא) אני ה' - נאמן לשלם שכר: אלהיכם - נאמן ליפרע: אשר הוצאתי אתכם - על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי: אני ה' אלהיכם - עוד למה נאמר, כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום, לא שנעשה ונטול שכר, אנו לא עושים ולא נוטלים שכר, על כרחם אני מלככם. וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגוי אמלוד עליכם. דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים, אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לשאינה של בכור, אני הוא עתיד להבחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא. ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי

המב"ן

(לח) ואחר כן צוה במצות ציצית, שיזכרו בו המצות כולן ולא ישכחו את השבת או זולתה מן המצות. וטעם הזכרון הזה שיהיה בציצית לכל המצות, כתב רש"י מפני המנין של ציצית בגימטריא שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג. ולא הבינותי זה, שהציצת בתורה חסר יו"ד ואין מנינים אלא חמש מאות ותשעים. ועוד, שהחוטין לדעת בית הלל אינם אלא שלשה (מנחות מא ב), והקשרים מן התורה אינם אלא שנים, כמו שאמר (שם לט א) שמע מינה קשר העליון דאורייתא דאי סלקא דעתך לאו דאורייתא כלאים בציצית דשרא רחמנא למה לי הא קיימא לן התוכף תכיפה אחת אינו חבור: אבל הזכרון הוא בחוט התכלת, שרומז למדה הכוללת הכל שהיא בכל והיא תכלית הכל, ולכן אמר וזכרתם את כל - שהיא מצות השם. וזהו שאמרו (שם מג ב) מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד וכו', והדמיון בשם גם הגוון תכלית המראות, כי ברחוקם יראו כולם כגוון ההוא, ולפיכך נקרא תכלת:

למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודה זרה, לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודה זרה, שאף היא שקולה ככל המצות, וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"י ט, יג - טו) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם, ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות, שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם - כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש, כנגד ארבע לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, ו - ז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי: פתיל תכלת - על שם שכול בכורות. תרגומו של שכול תכלא. ומכתם היתה בלילה וכן צבע התכלת דומה לצבע רקיע המשחיר לעת ערב. ושמונה חוטים שבה, כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

שפת אמת [תרל"ב]

חז"ל דרשו וראיתם אותו על השכינה שמי שמקיים מצות ציצית זוכה לראות פני השכינה כו'. והסתכלות זה הוא כבוד מלכותו ית' שיש בכל דבר כדכתיב מלא כל הארץ כבודו. רק שהוא נסתר. והאמת כי עיני הביטול להשייית בכל לב שכן ענין עטיפה בציצית וראיתם כפשוטו הוא להיות כל החפץ והסתכלות האדם רק לראות ולהכיר כבוד שמו עי"ז יוכל לראות זיו יקריו. וכן איתא נחזי ביקריו ויחזי לן סתרי דאתאמר בלחישא. פי' שיש הארה גנוזה בכל דבר רק שנסתר כנ"ל. ועי"ז הביטול שנק' לחישא שמבטל כל ההרגשות להשייית כנ"ל חרש. עי"ז זה מתגלה לו. וזה פירוש דאתאמר בלחישא. וז"ש וראיתם אותו הוא האות שיש בכ"ד שהוא עדות על השייית כמ"ש ז"ל צבאות אות הוא בצבא שלו. וכל צבא שמים וארץ נק' צבאו שהם אות על מלכותו רק שנסתר בעוה"ז כנ"ל. וזכרתם כו' מצות ה' ועשיתם כו' ולא תתורו כו' למען תזכרו כו' שגם קיום המצות צריך להיות על כוונה זו כדי להתדבק בהשייית ולזכור תמיד שנברא רק לקיום רצונו. שזכרון הוא דביקות כמ"ש במ"א. גם פי' ולא תתורו כו' יהי כדי לזכור להתדבק כנ"ל כי יוכל בר שכל למאוס בעוה"ז מעצמו ואז"ל אל יאמר אדם א"א בבשר חזיר רק אבי שבשמים גזר עלי. וז"ש ולא תתורו כו' למען תזכרו כו'. וז"ש והייתם קדושים שהפרישה מגשמיות יהי לאלקיכם כדי להתדבק בו כנ"ל. כי באמת מה שבכח איש ישראל למאוס בגשמיות הוא עי"ז שהוציאנו ממצרים כו' וזה שאמר אני ה' כו' הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו':